

ISSN 2695-1584 (Print)

ISSN 2695-1592 (Online)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-9\(16\)](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-9(16))

Věda a perspektivy

№ 9(16) 2022

Praha, České republika
2022

Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín "Věda a perspektivy" je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. № 9(16) 2022. str. 439

Zveřejněno rozhodnutím akademické rady Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (zápis č. 18/2022 ze dne 22. září 2022)

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. , Česká republika
International Economic Institute s.r.o. Praha, České republika se sídlem V Lázních 688,
Jesenice 252 42
IČO 03562671 Praha, České republika
zastoupen Mgr. Markétou Pavlovou

Časopis vychází v rámci práce vydavatelské skupiny „Scientific Perspectives“ a s vědeckou podporou: veřejné organizace „Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration“, veřejné organizace „Association of Scientists of Ukraine“, Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd (Baku, Ázerbájdžán)

Časopis je zařazen do mezinárodní vědeometrické databáze Index Copernicus (IC), mezinárodního vyhledávače Google Scholar a do mezinárodní vědeometrické databáze Research Bible

Šéfredaktor:

Karel
Nedbálek -
doktor práv,
docent (Zlín,
Česká republika)

Zástupce
šéfredaktora:
Markéta Pavlova
- ředitel,

Mezinárodní
Ekonomický Institut (Praha,
České republika)

Dina Dashevskaya -
geolog,
geochemist Praha,
Česká republika
(Jeruzalém, Izrael)

Členové redakční rady:

Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)

Vladimír Bačišin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)

Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)

Dina Dashevsky - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jerusalem, Izraeli)

Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)

Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)

Badri Getchbaya - doktor ekonomie, profesor, docent na Batumi State University. Shota Rustaveli (Gruzie)

Laila Achmetová - doktorka historických věd, profesorka politologie, profesorka UNESCO, mezinárodní žurnalistiky a médií na žurnalistické fakultě Kazašské národní univerzity (KazNU). al-Farabi (Kazachstán)

Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

Michał Tomasz - doktor věd, docent katedry geografie regionálního rozvoje, University of Gdańsk (Polsko)

Vladislav Fedorenko - doktor práv, profesor, DrHb - doktor habilitace práva (Polská akademie věd), čestný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

SÉRIE “Právo”

Вікторія Анастасієва
<i>СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ ТА СВОБОД
ОСОБИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ВІДСТОРОНЕННЯ ВІД ПОСАДИ</i>	294
Ганна Власова
<i>КВАЛІФІКАЦІЯ, ВІДПОДАЛЬНІСТЬ ТА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ,
ПОВ'ЯЗАНИХ З БУЛІНГОМ</i>	306
Ольга Гусар
<i>ПРАВО МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В СИСТЕМІ
МІЖНАРОДНОГО ПРАВА</i>	315
Марія Яшарова, Марія Матюшенко
<i>КІБЕРСКВОТИНГ ЯК ВИД НЕДОБРОСОВІСНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ДОМЕННОГО ІМЕНІ</i>	328

SÉRIE “Geologie”

Адам Бодюк
<i>ПРИРОДНО-ФІСКАЛЬНІ ОЦІНКИ ПАЛИВНО- ЕНЕРГЕТИЧНИХ
РЕСУРСІВ</i>	342
Адам Бодюк
<i>ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ, ПРИНЦИПІВ І МЕТОДІВ
ДОСЛІДЖЕНЬ ЗАЛІЗОРУДНИХ ПРИРОДНО-ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ</i>	355

SÉRIE “Biologie”

Ігор Гудков
<i>НЕМІЩЕННІ ЕФЕКТИ В РАДІОБІОЛОГІЇ: НОВЕ Й ЗАБУТЕ СТАРЕ</i>	368

SÉRIE “Filozofie”

Оксана Терещенко
<i>МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ПАРАДИГМА ОСЯГНЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ МІГРАНТІВ</i>	386

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-9\(16\)-306-314](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-9(16)-306-314)

Ганна Власова

*завідувач кафедри публічного права,
Київський університет імені Бориса Грінченка Факультету права та
міжнародних відносин, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч
науки і техніки України
м. Київ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-5616-3904>*

КВАЛІФІКАЦІЯ, ВІДПОДАЛЬНІСТЬ ТА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З БУЛІНГОМ

Анотація. Метою написання даної наукової статті є з'ясування на підставі аналізу основних проблеми, з якими стикаються в практичній діяльності навчальні заклади. Вважаємо, що здебільшого причинами виникнення виділених нами проблем провадження у справах є відносно новий вид правопорушень, відсутність усталеної практики. Вирішення даної проблеми вбачаємо у просвітницькій діяльності керівників структурних підрозділів, які, наприклад, під час занять проводити інформування про булінг, його наслідки та відповідальність.

Ключові слова: булінг, поліція, провадження, проблема, склад адміністративного правопорушення, адміністративна відповідальність, кримінальна відповідальність.

Hanna Vlasova

*Head of the Public Law Department of the Borys Grinchenko Kyiv University,
Faculty of Law and International Relations, Doctor of Legal Sciences, Professor,
Honored Worker of Science and Technology of Ukraine
Kyiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-5616-3904>*

QUALIFICATION, RESPONSIBILITY AND DECISION-MAKING BULLYING

Abstract. The purpose of writing this scientific article is to find out, based on the analysis, the main problems that educational institutions face in their practical activities. We believe that the main causes of the problems we have highlighted are the relatively new type of offenses and the lack of established practice. We see the

solution to this problem in the educational activities of the heads of structural divisions, who, for example, during classes, inform about bullying, its consequences and responsibility.

Keywords: bullying, police, proceedings, problem, composition of an administrative offense, administrative responsibility, criminal responsibility.

Постановка проблеми. В Україні значно почастишали випадки булінгу з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, а сексуальна експлуатація дітей в інтернеті збільшилась вдвічі... Однокласник б'є, вчитель цькує, а директор бере на роботу родичів: що робити у таких ситуаціях... Писати анонімні листи та "давати здачі" – як маленька школа протистоїть булінгу... Український Колумбайн? Що робити, щоб запобігти стрілянини?.. Ось з такими заголовками новин в інтернеті та пресі ми майже не щодня зустрічаємо, але не зовсім замислюємося над наслідками для наших дітей, які через деякий час матимуть місце.

Мета статті - викласти та пояснити за якими статтями булінг може бути кваліфікований, яка відповідальність за його здійснення та можливий алгоритм дій при розслідуванні проступків/злочинів даної категорії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою дослідження займалися різні вчені, зокрема А. Ваніорек, Л. Ваніорек, С. Бродський, Р. Здибела, К. Кмечек-Баран, Х. Лейман, Р. Поздзіка, А. Шалковска та ін. У сучасний період його вивченням займалися Т.Ф. Алексеєнко, О.О. Корабльова, І.В. Лагутіна, А.І. Маренич, Н.Г. Мехеда, О.І. Сердюк та ін.

Виклад основного матеріалу. 18 грудня 2018 р. Верховна Рада прийняла Закон України № 8584 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу». Документ визначає поняття булінгу, шляхи протидії цьому явищу, захисту прав дітей, а також інших осіб, які працюють у закладі освіти; вносить зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення. Так, КпАП доповнено новою ст. 173-4, яка встановлює адміністративну відповідальність за булінг, приховування випадків булінгу педагогічним, науково-педагогічним, науковим працівником, керівником, або засновником закладу освіти, у вигляді накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин. Якщо правопорушення вчиняє підліток, який не досяг 16 років, ці штрафи платять його батьки. [2]

Окрім цього закон передбачає механізми протидії цькуванню. Він покладає на засновника закладу контроль за виконанням заходів по протидії булінгу. На керівника закладу освіти – затвердження та оприлюднення на своїх веб-сайтах плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу, а також забезпечення відкритого доступу до правил поведінки здобувача освіти в закладі освіти. Також передбачено порядок подання та розгляду заяв про

випадки цькування учнів. Проте шкільні психологи переконані, що таких заходів недостатньо, а необхідно ще організовувати інші заходи типу лекцій і тренінгів, або роз'яснювальних робіт. [5, с.18]

У 2019 році набрав чинності закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)». Ч.1 ст. 1 було доповнено пунктом 3-1 такого змісту: «Булінг (цькування) - діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого» [2]

Ця стаття також і визначає сторони булінгу: нападник, жертва та свідки. Саме насильство впливає на усі три сторони. Звісно ж найбільше страждає сама жертва, адже булінг спрямований на неї. Відмінність конфлікту від булінгу полягає у тривалості та систематичності. Конфлікт – це одноразове непорозуміння, а булінг – це вже систематичне приниження особи.

Найпоширенішими видами булінгу є: фізичний (нанесення тілесних пошкоджень); психологічний (принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, міміка обличчя, поширення образливих чуток, ізоляція, ігнорування, погрози, жарти, маніпуляції, шантаж); економічний (крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей, вимагання грошей); сексуальний (принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти); приниження за допомогою мобільних телефонів, Інтернету, інших електронних пристроїв. Цей вид принижень з'явився відносно нещодавно, у зв'язку з розвитком технологій та Інтернету.

МОН та закладами освіти вже багато зроблено для попередження булінгу, але всі учасники конфлікту мають обов'язково розуміти відповідальність, якщо проблему не було вирішено за взаємною згодою [1] Водночас, шкільні психологи звертають увагу на те, що покарання не завжди спрацьовує при вирішенні означеної проблеми, оскільки булер може просто затаїти образу та помститися пізніше. У зв'язку з цим, виникає проблема булінгу поза навчальним закладом, яка по факту випадає зі сфери дії закону. Відтак, цькування дітей поза межами шкільного подвір'я також повинне бути в фокусі відповідних інстанцій та не залишатися безкарним [5, с.20]

Яка ж відповідальність за булінг може настати? По-перше, це *адміністративна відповідальність*: ст.173-4 КпАП «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу», ст. 51. «Дрібне викрадення чужого майна», ст. 173 «Дрібне хуліганство» [3]. По-друге, *кримінальна відповідальність*: ст.126 КК України «Побої і мордування», ст.129 КК України «Погроза вбивством»,

ст.296 КК України «Хуліганство», ст. 125 КК України «Умисне легке тілесне ушкодження», ст.121 КК України «Умисне тяжке тілесне ушкодження» [4]

Особливої уваги, слід приділити увагу, питанню стосовно того, якщо ж це вже сталося стосовно дитини і всі заходи по реагуванню та впливу навчальний заклад вже вирішив, але кожен випадок індивідуальний і потребує інколи звернення до правоохоронних органів. Частіше за все батьки дитини дуже схвильовані та дезорієнтовані, не знають що робити, не знають до кого звернутися та інколи побоюються наслідків. Автор статті чітко впевнена в тому, що випадки жорстокості та нахабства мають бути попередженні, а якщо при цьому були порушені відповідні права дитини або нанесені тілесні пошкодження, то треба відповідно реагувати відповідно до норм чинного законодавства (*авт.*).

Отже, при вчиненні подібних дій стосовно вашої дитини варто обов'язково фіксувати побої в закладах охорони здоров'я (звертатись на 103), потім звернутися до поліції 102 (єдиний номер 112 запрацює в пілотному режимі до кінця 2022 року). Після внесення поліцією заяви до Єдиного реєстру досудових розслідувань і того, що дитину визнають потерпілою, звертайтеся за призначенням адвоката, гарантованого державою, до центрів безоплатної правової допомоги для представництва інтересів дитини в суді.

Отримавши відповідну заяву про правопорушення, уповноважена особа має діяти за відповідним алгоритмом. Звичайно, для усталеної практики та відносної новизни «булінгу», ще замало звернень до органів поліції, але ми в даній статті зробимо спробу, хоча б спробувати визначити основний алгоритм дій, виходячи із власного практичного досвіду. Зрештою, мета розгляду та розслідування-визначити, що сталося насправді. І головне – це вирішити проблему відносно мирним шляхом, щоб не доводити справу до роботи з правоохоронними органами та судом. Подробиці інцидентів або скарг повинні бути зібрані та записані за допомогою стандартного процесу, наприклад цей алгоритм, який ми пропонуємо:

1. *Забезпечення конфіденційності*: Роботодавець повинен у міру своїх можливостей захищати конфіденційність всіх претензій працівників. Водночас роботодавець повинен провести швидко та ефективно розслідування. Тому може бути неможливо зберегти всю інформацію, зібрану в початковій скарзі, таку як інтерв'ю та записи, повністю конфіденційною. Роботодавець повинен пояснити скаржнику та всім особам, залученим до розслідування, що вся зібрана інформація залишатиметься конфіденційною настільки, наскільки це можливо для ретельного розслідування. Слід також пояснити, що для проведення ефективного розслідування певна інформація буде розкрита обвинуваченим і потенційним свідкам, але ця інформація буде надана лише за принципом «необхідності знати». Роботодавець

ніколи не повинен обіцяти абсолютну конфіденційність будь-якій стороні, яка бере участь у розслідуванні.

2. *Забезпечення тимчасового захисту*: одним із першочергових міркувань може бути необхідність вжиття негайних заходів для захисту обвинувача чи передбачуваної жертви. Відокремлення передбачуваної жертви від обвинуваченого може бути необхідним для захисту від продовження переслідувань або помсти. Можуть знадобитися такі дії, як зміна розкладу, переведення або відпустка/канікули; однак скарги не повинні бути мимовільно переведені або обтяжені. Ці типи дій можуть виглядати як помста та призвести до позовів про розплату. Роботодавець і обвинувач повинні працювати разом, щоб знайти прийнятне рішення. Роботодавці можуть і бажано, щоб отримали юридичну консультацію, перш ніж приймати будь-які рішення.

3. *Вибір людини-комунікатора*: така людина повинна мати такі якості: здатність об'єктивно досліджувати без упередженості; вона не повинен мати особистих стосунків із залученими сторонами; результат не повинен безпосередньо впливати на позицію в організації; навички, які включають попередні знання про розслідування та практичні знання трудового законодавства; сильні навички міжособистісного спілкування, щоб побудувати стосунки зі сторонами, які беруть участь, і щоб сприймали як нейтральну і справедливую; уважність до дрібниць; правильний темперамент для проведення співбесід; важливий момент, комунікатор повинен бути в змозі зберігати конфіденційність, користуватися повагою в організації (оскільки його або її висновки будуть використані для прийняття рішення), мати здатність виступати в якості надійного свідка і, якщо він внутрішній, мати ймовірність продовження роботи в цій організації

4. *Складання плану розслідування*: розслідування має бути спланованим, щоб воно було ефективним і належним чином проведеним. Повний план має включати окреслення проблеми, розробку списку свідків, джерела інформації та доказів, запитання для інтерв'ю, націлені на отримання важливої інформації та деталей, а також процес зберігання документації (наприклад, записів до інтерв'ю та електронних листів). які можна розглядати як докази).

5. *Підготовчий етап*. Необхідно завітати до навчального закладу, після отриманої заяви; переглянути записи відеокамер (якщо такі є), зустрітися із дітьми класу, класним керівником (тьютором), вчителями, директором; оглянути робоче місце та клас; перевірити заяву та процедури щодо булінгу і переслідування, які мають бути визначені та регламентовані у школі; визначити, чи відповідає

заявлена поведінка визначенню знущань та переслідування, як зазначено в регламенті школи; зробити копії всіх документів з навчального закладу, які підтверджують відповідне реагування на подію (проведення бесід з конфліктуючими сторонами, закріплення інформації у відповідних засіданнях, протоколах, проведені бесіди із батьками тощо).

6. *Відокремлення осіб*: як тільки заява подана (тобто, якщо переслідування, залякування або стверджується віктимізація) метою є мінімізація ризику неадекватної поведінки та гарантувати, що розслідування може бути завершено без будь-якого втручання. В таких за обставин може виникнути необхідність розглянути розділення осіб, і це може бути прийнято рішення або до початку розслідування, або на його етапі розслідування, коли стає зрозуміло, що може існувати ризик неадекватної поведінки.

7. *Зустріч зі сторонами*: зустрітися з кожною стороною окремо, пояснити процес розслідування, повідомити як заявника, так і відповідача, про наступне: очікуваний прогноз, у чому буде полягати загальний процес розслідування (опитування, огляд, документальні докази), статус та обов'язки всіх учасників у розслідуванні (роботодавці, керівники, робітники, слідчі, інші), забезпечити конфіденційність розслідування, вжити тимчасові заходів щодо обмеження можливостей для залякування та переслідування)

8. *Збирання доказів*: пояснення особи, яку притягують до відповідальності, пояснення потерпілого та свідків, висновки експерта (якщо в результаті вчинення правопорушення була завдана фізична чи психологічна шкода), речові докази у вигляді зіпсованих особистих речей постраждалого, письмові документи, матеріали листування, в тому числі – переписки в соціальних мережах, відео-матеріали, на яких зафіксовано процес цькування. Слід також розглянути питання про нотатки, пошук невідповідностей і можливості отримати додаткові докази та імена інших потенційних свідків. Якщо попросити працівника записати, що сталося, це може допомогти знайти невідповідності. Може бути невідповідність між тим, що працівник готовий написати, і тим, що він або вона сказав вам під час співбесіди. У свідченнях наводяться різні свідчення і навіть суперечливі версії подій. Треба мати на увазі, що це питання дуже особисте для залучених осіб. Через особистий та емоційний характер проблеми їхнє індивідуальне сприйняття того, що сталося, може бути затьмарене особистими інтересами, або, якщо на кону стоїть їхня робота або навчання, вони можуть навіть брехати. Це повинно враховуватися щодо достовірності осіб, яких допитують під час розслідування, і

використовувати методи (наприклад, притаманну правдоподібність, здатність, поведінку, мотив, мотив фальсифікації, підтвердження, минулу поведінку та минулі звинувачення) для оцінки достовірності

9. *Перевірка доказів:* ретельно переглянути докази та прийняти рішення на основі наявних доказів і визначити чи мали місце знущання та переслідування.

10. *Відкликання заяви:* під час розслідування завжди є ймовірність того, що є особи, які хочуть відкликати свою заяву або змінити її.

11. *Прийняття рішення:* під час розслідування даної справи повинен бути обережним, щоб не робити поспішних висновків до того, як будуть отримані всі факти. Після проведення опитування слід завершити інші необхідні процедури, наприклад збір доказів. Після вирішення будь-яких проблем з достовірністю дослідник оцінить всю інформацію для офіційної рекомендації.

12. *Закриття розслідування:* після прийняття рішення керівник навчального закладу повинен повідомити про результат як батьків дитини, який скаржиться, так і «обвинуваченого». Важливо повідомити скаржнику, що організація серйозно поставилася до скарги та вжила відповідних заходів. Організація повинна переконатися, що скаржник погоджується з тим, що його чи її належним чином вислухали та зрозуміли, навіть якщо він чи вона не погоджується з результатами. Комунікатор повинен встановити часові рамки для подальшої взаємодії зі скаржником, щоб переконатися, що немає інших проблем і що він або вона повертається до робочого середовища. Керівник повинен заохочувати спілкування та подальші дії, доки скаржник не почуватиметься комфортно.

13. *Підготовка письмових результатів розслідування:* якщо виходити з передумови, що кожне розслідування серйозного характеру потенційно може бути заслухане та переглянуте судом, керівник повинен розглянути можливість підготовки остаточного звіту про розслідування. Організація повинна вести чіткий паперовий слід доказів, таких як вивчення документації поведінки та інцидентів попередніх працівників. Людина, яка проводила комунікацію повинна мати чіткий запис про все зроблене та будь-які висновки, а також інші дії, вжиті під час розслідування.

14. *Відповідна робота в колективі після інциденту:* буде доречним якщо практичний психолог та соціальний педагог у межах своїх посадових обов'язків: діагностують стан психологічного клімату в колективі, в якому відбувся булінг; за результатами діагностики розробляють план корекційної роботи з кривдником та свідками із

залученням батьків або законних представників; розробляють та реалізують програму індивідуальної реабілітації для потерпілого; розробляють профілактичні заходи для групи, в якій зафіксовано випадок булінг; для батьків або законних представників; здійснюють супровід педагогічних працівників, які забезпечують освітній процес для групи, в якій зафіксовано випадок булінгу; забезпечують надання психологічного супроводу здобувачів освіти, які постраждали від булінгу, стали його свідками або вчинили булінг. Робота педагогічних працівників, які забезпечують освітній процес для групи, в якій зафіксовано випадок булінгу: виконують рекомендації комісії з розгляду випадків булінгу в закладі освіти щодо доцільних методів навчання та організації роботи з неповнолітніми сторонами булінгу та їхніми батьками або законними представниками; забезпечують інтеграцію антибулінгового компоненту в освітній процес, який визначається правилами поведінки учасників освітнього процесу в закладі освіти, статутом закладу освіти, законодавством; виробляють спільно з здобувачами освіти правила взаємодії групи під час освітнього процесу [1].

Практика покарання за булінг в Україні показує, що у перший рік після введення у дію Закону [2], суди розглянули 316 справ про булінг, з яких у 123 справах (40%) винесено рішення про накладення стягнення:

- у 103 випадках (84%) – штраф (найчастіше на матір дитини);
- у 10 випадках (8%) – громадські роботи (які на думку суддів рідко призначаються, оскільки не є ефективними);
- у 9 випадках – попередження, яке не перебачено в санкції статті;
- в 1 випадку – зобов'язання публічно вибачитися.

Однією з причин відмов у покаранні - неналежно складені протоколи. Їх зміст є одним з найважливіших доказів, що досліджує суд. Суть адміністративного правопорушення викладається в загальних рисах без конкретизації об'єктивних ознак складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173-4 КУпАП. Зокрема, у протоколах не зазначається, які саме насильницькі дії були вчинені порушником стосовно потерпілого, які наслідки викликали вказані дії у потерпілого та чи були вони взагалі, чи мало діяння систематичний характер, якщо так — то в який період часу, з конкретною вказівкою на час кожної події тощо.

Висновки: Проблематиці булінгу присвячено кілька великих національних і міжнародних серверів, зокрема: Bullying, org, Bullying Online, Stop bullying, Bullying net, www.bullying, com.uk та ін., де можна отримати кваліфіковану консультацію спеціаліста. Зарубіжна практика демонструє, що ефективне запобігання проявам булінгу в школах вимагає злагодженої організації як внутрішньосистемної, так і міжвідомчої взаємодії, в основі якої

лежить чітка законодавча та нормативна база. [5, с.23] Таким чином, булінг розглядають як доволі серйозну соціально-педагогічну проблему сьогодення, шляхи вирішення якої треба шукати через профілактику, компроміс та взрощування загальнолюдських цінностей з шкільного віку. Звичайно, мікроклімат і сімейні цінності відграють не останню роль. Тому ми юристи, педагоги, психологи маємо зробити все, щоб у нашого молодшого покоління з часом це явище трансформувалося або взагалі мало мінімальний вплив на соціум.

Література:

1. Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти / Наказ № 1646 від 28.12.2019 року - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-20#Text>
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню) - *Закон України № 2657-VIII* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-viii#Text>
3. Кодекс про адміністративні правопорушення- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
4. Кримінальний кодекс України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Миськевич Т. Регулювання проблеми булінгу на законодавчому рівні: перші кроки України та світовий досвід [Електронний ресурс] / Т. Миськевич // Громадська думка про правотворення. – 2019. – № 1 (166). – С. 18–22. – Режим доступу: <http://nbuviap.gov.ua/images/dumka/2019/1.pdf>

References:

1. Nakaz “Dejaki pitannja reaguvannja na vipadki bulingu (c'kuvannja) ta zastosuvannja zahodiv vihovnogo vplivu v zakladah osviti [Order “Some issues of response to cases of bullying (harassment) and application of educational influence in educational institutions”]. (n.d) . *zakon.rada.gov.ua* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-20#Text> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukraïni “Pro vnesennja zmin do dejakih zakonodavchih aktiv Ukraïni shhodo protidii bulingu (c'kuvannju)” [The Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Countering Bullying (Thought)”]. (n.d) . *zakon.rada.gov.ua* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-viii#Text> [in Ukrainian].
3. Kodeks pro administrativni pravoporushennja [Code of Administrative Offenses]. (n.d) . *zakon.rada.gov.ua* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> [in Ukrainian].
4. Kriminal'nij kodeks Ukraïni [Criminal Code of Ukraine].(n.d) . *zakon.rada.gov.ua* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].
5. Mis'kevich, T. (2019). Reguljuvannja problemi bulingu na zakonodavchomu rivni: pershi kroki Ukraïni ta svitovij dosvid [Regulation of the problem of bullying at the legislative level: the first steps of Ukraine and world experience]. *Gromads'ka dumka pro pravotvorennja – Public opinion on law -making*, 1 (166), 18–22. Retrieved from <http://nbuviap.gov.ua/images/dumka/2019/1.pdf> [in Ukrainian].